

INNHold

Prestens ord av Svenn Olav Kalvø.....	2
Kjenn deg selv av Novalis.....	4
Tankar innför Mikaeli av Helene Liljestrand.....	5
Livet er ingen ønskekonsert, eller? av Christward Kröner	8
Å leve med evangeliet av Martin Merckens.....	13
Ordet av Olaus Helene Mydland	14
Broen over strømmen del 4 av F. Herbert Hillringhaus..	17
En gledens dag på Olsby av Anne-Marit Bårdseth.....	21
Internasjonalt ungdomsstevne av Siri Schultze-Florey	25
Minneord – Britha Borchgrevink.....	27
Minneord – Theodora Hjertholm	30
Menigheter.....	37

Prestens ord av Svenn Olav Kalvø

Vi er i Mikaelstiden, tiden som strekker seg fram mot advent. Vi kjenner Mikael som erkeengelen med sverdet eller spydet og som holder dragen nede. Og vi hører nå også om Mikael som erkeengelen som tålmodig og taus står foran oss og som vinker med hånden: Kom! Følg meg!

Bak og over Mikael står Kristus lysende. Mikael er Kristi lysende åsyn. En gnist av dette lyset finnes i oss alle i vårt innerste, høyeste indre.

Men dragen er også en del av vårt indre vesen. Vi har alle en ubearbeidet side som må holdes på plass på samme måte som Mikael holder dragen nede. Det er vår oppgave å bearbeide og forvandle denne skyggesiden. Og det er vår oppgave å få den indre guddommelige gnisten og flammen til å skinne og til å vokse.

De menneskene vi møter, har også en guddommelig side og en drageside. Det er lett å se dragesiden hos den andre og ikke den guddommelige gnisten som også skinner i der.

Gud er kjærlighet, og den som lever i kjærlighet, lever i Gud, og Gud i ham.

Dette verset har vi fra ett av Johannesbrevene. Vi synger det, og det blir også brukt som meditasjonsvers. Verset kan billedgjøres på flere måter. Et bilde kan være å se for seg Guds hjelpende hånd strukket ut til menneskene. Dette motivet ser vi ofte som et element i malerier og ikoner. Gud og Kristus rekker ut sin hånd til menneskene. I frihet kan hver enkelt av oss ta imot hånden og gripe den. Det oppstår

en forbindelse og en enhet, og en ny prosess kan fortsette videre.

Når vi møter andre mennesker, møtes vi også med et håndtrykk. To hender møtes. Ofte skjer det uten våken tilstedeværelse og som en høflig frase i forbifarten. Men det står også en engel hos den andre når vi møter et menneske. Som Mikael vinker til oss: Kom!

Ved å være til stede med en bevissthet om det guddommelige i den andre, kan håndtrykket bli et hellig øyeblikk der også kjærlighetskraften er gjensidig virkende.

Gud er kjærlighet, og den som lever i kjærlighet, lever i Gud, og Gud i ham.

Kjenn deg selv av Novalis

Ett er det mennesket til alle tider har søkt,
bare *ett*;
overalt, snart på en tind, snart i den dypeste
slukt –
under forskjellige navn – men forgjeves – det
unndro seg alltid,
alltid fornemmet han det, likevel grep han det
aldri.
Fordum fantes en mann som i vennlige myter
gav barna
veien og nøkkelen til det forborgne slottet.
Bare de få kunne tyde løsningsens enkle chiffer,
men disse få ble målets mestere selv nå.
Lange tider svant hen – villfarelsen skjerpet
vår sans,
slik at myten ikke lenger skjulte sannheten
for oss.
Lykkelig den som er vis og ikke mer grunner
på verden,
men i *seg selv* vil finne den evige visdommens
sten.
Kun den fornuftige mann er en ekte adept – han
forvandler
allting til liv og til gull – eliksirer behøver han
ikke.
I ham damper den hellige kolben – og kongen er
i ham –
Delphos med og han fatter det endelig:
Kjenn deg selv.

Novalis, '*Hymner til natter og andre tekster*', Antropos 2009.
Trykket med oversetteren Bjørn M. Moens tillatelse.

Tankar inför Mikaeli av Helene Liljestrand

Uppenbarelseboken 8. kapitlet; 1-5:

När lammet bröt det sjunde sigillet blev det en djup tystnad i den andliga världen som varade i en halv tidskrets.

Och jag såg de sju änglarna som står inför Fadern Gud, och åt dem gavs sju basuner.

Och en annan ängel kom och ställde sig vid altaret med ett rökelsekar av guld, och åt honom gavs mycket rökelse, som han skulle lägga till alla de andehängivnas böner på det gyllene altaret inför tronen.

Och röken från rökelsen steg ur ängelns hand tillsammans med de andehängivnas böner upp inför Gud.

Och ängeln tog rökelsekaret och fyllde det med eld från altaret och hällde ner det på jorden. Då blev det åska och dån och blixtar och jordbävning.

En annan ängel, en ängel som inte är namngiven.

Vi har många änglar, andliga väsen, närvarande även under vårt liv på jorden. Vår individuella ängel som följer oss från inkarnation till inkarnation och bär i sitt väsen minnet av våra jordeliv, minnet av vårt karma, vad vi har kommit för att bearbeta i just detta jordeliv. Vilken tröst att veta att när vi går över tröskeln till den andra sidan, är vår ängel med oss när vi ser på hur det blev och vad som skall bli i nästa jordeinkarnation. Denna vår ängel samarbetar med oss närhelst vi förmår vända vår uppmärksamhet och skapa kontakt, relatera till detta väsen. Och även när vi själva fallit in i allt det andra som upptar vår uppmärksamhet under vårt liv på jorden, finns ängeln där, väntande, däremot kanske jag inte hör vad ängeln vill göra mig uppmärksam på. En sann, trogen vän! Redan detta känns stort, att veta att detta mitt änglaväsen samarbetar med högre andliga väsen för att hjälpa mig framåt på den väg jag har sagt JA till.

Mikael, vår tids ledande ärkeängel är intresserad av var och en av oss. I Mikaelitidens episteltext nämns *hjärtat*, även *allvar* är ett ord vi hör, ett *kärleksfullt allvar*. Mikael lyssnar till vår ängel som bär oss i sitt minne, och på så sätt samarbetar de olika hierarkierna som i en väv, för att hjälpa oss vidare och tar emot de erfarenheter, insikter som vi arbetat oss fram till. Det som krävs av mig, av var och en av oss, är att vi ur vår egen, aktiva vilja öppnar vårt inre för den andliga närvaron. En möjlighet att få hjälp att skapa denna inre viljesglöd, att få den att växa, är att delta i Människovigningens handling. I Kristensamfundets credo kan vi följa hela processen hur och av vilken orsak ett gudomligt väsen av fri vilja förbinder sig med det jordiska livet ända in i döden för att ge jorden och mänskligheten möjligheten till nytt liv i jordetillvaron, och en ny möjlighet att som fritt väsen förbinda sig med det gudomliga. En möjlighet som vi är fria att förkasta eller ta till vara, att förbinda oss med, om vi har förmågan att öppna vårt inre, att förnimma Kristusimpulsen, och har viljan att bejaka det gudomliga. Ett ofattbart kärleksfullt gudomligt offer, det gudomliga livet offerar sig och går in i döden för att rädda mänskligheten, ge människan en ny möjlighet.

Ibland stiger något särskilt fram inför mig, blir extra tydligt under Människovigningens handling, och för några veckor sedan var det röken i rökelsekaret. Vad vill jag med röken som stiger uppåt ur karet, vad betyder den för mig?

När jag sedan läste den här bilden ur uppenbarelsboken 8:1-5, berörde den mig djupt. Det här var under Trinitates tiden då Fadern, Sonen och den Helige Anden står i fokus, och Episteltexten talar om för oss hur Fadern Gud, Sonen Gud och Anden Gud ständigt är närvarande i vårt inre, redo att samarbeta med oss. I varje Människovigningens handling, när vi gör korstecknen, får vi höra detta. Vi är, var och en av oss, i varje stund berörda av detta. I vår uppgift att

leva ett liv på jorden som en jordisk människa har vi ständigt stöd i den andliga världen i vår strävan att komma i kontakt med det levande andliga i vårt inre.

Vad är då människans uppgift? Vad kan jag som människa offra, och hur? Under vårt jordeliv får vi oändligt med möjligheter att lära känna oss själv när vi möter olika medmänniskor och situationer som utmanar oss på något sätt. Känslor väller upp och jag får möjligheten att uppleva vad mitt inre egentligen är ockuperat av. Kan jag då stillna mig, ägna en stund åt att betrakta vilka processer som kom igång i mig på grund av händelsen, kanske behöver något läkas och bearbetas så jag kan frigöra något som inte längre tjänar mig, och därmed uppstår ett litet, fritt utrymme, det utrymmet fylls då av frid. Kristus levde och lever fortsättningsvis i frid med världen, och den friden kan även vara vår. Hur orättvis situationen eller händelsen än var ur ett världsligt perspektiv, kan jag ändå se det som en gåva, jag fick en möjlighet att se en del av mina ensidigheter, växa en bit i min strävan att skapa detta Kristus Jag, låta Kristus Jaget växa i mitt inre. I Människovigningens handling förbereds varje moment av bön som hjälper oss att förbereda oss i stunden, att se oss själva som vi är, varken mer eller mindre, för att vara offervilliga. Då har jag något värdigt att offra. När rökelsekaret bärs fram till prästen i offerdelens början, när prästen lägger rökelse i karet, kan jag för ett ögonblick medvetandegöra; är jag nu så andehängiven att mina böner hjälper till att fylla röken som stiger uppåt, så som bilden i Uppenbarelsebokens 8. kapitel berättar. Vi tillsammans, när vi upplever Människovigningens handling, fyller röken i vårt rökelsekar med våra böner, vår närvaro, med kärlekens eld, med Kristus, kanske vi till slut kan skapa ett rökelsekar av guld.

Livet er ingen ønskekonsert, eller?

av Christward Krøner

Når voksne prøver å motivere ungdommer til å ta fatt på utfordrende oppgaver eller plikter, kan de bruke talemåter som 'livet er nå engang ingen ønskekonsert'. Og ja, det hører til livets erfaringer at det ikke alltid går som vi har forestilt oss eller ønsket. Men om livet ikke er noen ønskekonsert, har det med livet eller med meg å gjøre? Og hva er egentlig en ønskekonsert?

Tidligere hadde vi radiosendinger som besto av musikk-ønsker fra lytterne. Det kaltes da en ønskekonsert. Noen ganger ble enkelte som hadde sendt inn ønsker, oppringt av programlederen under sending og spurt om hvorfor de hadde valgt akkurat denne musikken og om de også ville sende hilsener til slektninger på steder få hadde hørt om. Til slutt strømmet det ønskede musikkstykket ut til alle som hørte på. Plutselig, og for en kort stund, fikk man innflytelse på hva som skulle sendes i radioen, man fikk sine ønsker oppfylt. Den såkalte ønskekonserten besto imidlertid bare for en brøkdel av den enkeltes ønsker, det meste var ønsket av andre. Det var altså slett ingen ønskekonsert for den enkelte, men sammensatt av spesielle ønsker fra mange. Ligner dette på det virkelige livet? Uendelig mange, delvis motstridende viljesstrømninger, møtes og former det vi kaller livet.

Hvordan er nå forholdet mellom våre personlige ønsker og mål, og oppgavene vi gir oss selv eller som livet gir oss? Ser ikke livet ut som en uutgrunnelig blanding av og en rekke

av hendelser som vi selv har fremkalt, eller som er følgene av våre egne beslutninger eller ikke beslutninger, ispedd hendelser som synes å treffe oss utenfra, hvor vi ikke kan se at vi har deltatt med vår egen vilje? Men hva om det som treffer oss utenfra, på underfullt vis er forbundet med dypene i vår egen vilje? Det er ikke så enkelt å erkjenne viljens og ønskenes mange lag for dermed å ta i øyesyn de kanskje ubevisste eller halvbevisste delene av sjelelivet vårt.

Når vi voksne sier til en ungdom at livet ikke er noen ønskekonsert, hvordan stiller vi oss selv til det ulystbetonte, det som faller oss vanskelig, tungt og ubekvemt? Biter vi tennene sammen, bøyer oss for det som ikke er til å unngå, lar falle en stille ed over støvet som roper på oss at her må det vaskes, for å velge et hverdagslig eksempel? Eller ønsker vi alt tungt og kjedelig arbeid langt vekk fra oss, lengter etter en tilstand som man kanskje i uforstand ville kalle “paradisisk”, hvor det uavlatelig hersker velbehag, ingen anstrengelse, ingen hverdagsplikter, ingen utfordringer eller skuffelser å fordøye, hvor livet slentrer rolig av sted i bekvem lediggang?

Jeg husker en forelesningsrekke av filosofen Byung-Chul Han i Berlin. En dag skulle deltagerne krysse av på et skjema for å gi en evaluering. En av vurderingene vi kunne krysse av på, lød: “Opplevs for det meste som anstrengende.” Jeg kommer aldri til å glemme hvordan professoren, etter at vi hadde fylt ut spørreskjemaene, snakket i ca 10 minutter om nettopp denne ene kategorien, idet han fremla hvordan anstrengelse ofte er noe særlig positivt, den kan lede til de høyeste oppnåelser i livet og dermed følelsen av dyp tilfredsstillelse og takknemlighet. At forelesningen kunne

oppleves som anstrengende, måtte ikke bety at den var dårlig, tvert imot.

Et grunnleggende spørsmål melder seg: Hvordan håndterer jeg hindringer og vanskeligheter i livet? Det berører både hverdagen og samtidig en dyp skjebnedimensjon. Jeg kan føle at det som gir meg vanskeligheter eller også smerte, ikke har noe med meg å gjøre, som urettferdig, som rettet mot mitt liv og min frie selvutfoldelse, og kanskje stemmer det også. Denne følelsen er det ikke lett å argumentere imot, men den kan lamme meg, stjele kraft, gjøre meg mismodig eller til og med depressiv. Jeg kunne imidlertid en gang, først rent tankemessig, gjøre det eksperimentet at jeg forestiller meg at mitt jeg ikke bare har en midtpunktsnatur, hvorfra jeg skuer ut i verden og handler, men også en perifer del som kommer meg i møte fra omkretsen. Da ville jeg på en måte møte meg selv i det som kommer meg i møte fra verden. Som et slags ekko på det enkle, mellommenneskelige plan er vi fortrolig med dette. På folkemunne heter det: "Som man roper i skogen, får man svar." Det som møter meg, kan jeg anse som et svar på egne handlinger. Vanskeligere er det på et dypere skjebneplan. Der kan det ikke handle om et rent ekko. Rudolf Steiner oppfordrer i sine betraktninger om menneskets karma til å gjøre en øvelse; å forestille seg at det var en selv som hadde løsnet på den taksteinen som man senere får i hodet. Her er det naturligvis ikke tale om en ytre hendelse, men om et skjult viljesplan. Dette skjulte skjebnefeltet omfatter da også det førfødselige, kanskje også tidligere inkarnasjoner. Kan det tenkes at det er jeg selv som har lagt hindringer i min livsvei? Kanskje ikke alle, men vesentlige? Mange ganger er det jo først i tilbakeblikket at vi erkjenner hvor mye vi har

kunnet vokse og gjøre indre utviklingsskritt ved en smertelig hendelse. Muligens kunne det ikke skje på noen annen måte. For eksempel når et kjært menneske forlater oss, og det blir tydelig hvor stor egenkjærligheten var og at virkelig kjærlighet ikke er klamrende, ikke vil eie, men i forståelsen av den fremmede viljen viser at ekte kjærlighet aldri kan være belønning for bra oppførsel eller i det hele tatt knyttet til betingelser. Hvordan skulle man lære dette uten å gå gjennom smerte? Selverkjennelsens smerter, selvovervinnelsens smerter. Og det som er erkjent på denne måten, kan så være utgangspunkt for dannelsen av nye evner. Mye i livet stiller seg plutselig i et annet lys, livet blir rikere og mer meningsfylt. Kanskje oppstår det etter år en følelse av takknemlighet for det som engang rammet en så smertefullt.

Da oppholdet i Paradiset tok slutt, der hvor det åpenbart ikke fantes vanskeligheter, begynte hindringene og utfordringene for oss mennesker, det øyeblikket som Friedrich Schiller i et foredrag i Jena kaller “den lykkeligste begivenheten i menneskehetshistorien”. Fordi det var opprinnelsepunktet for vår frihet og vår skaperkraft. Og så sier han i denne sammenheng at vi ved å forlate paradiset mottok muligheten til å utvikle oss fra å være et lykkelig instrument til å bli en ulykkelig kunstner. Det vil jeg kalle en ganske genial formulering som åpner vide utviklingshorisonter. Den tydeliggjør menneskets kall, å føre sitt liv skapende og ansvarsbevisst. Det betyr å måtte gå gjennom nederlag, å ikke vite hvordan man skal komme videre, følelser av utsatthet, av å være forlatt og misforstått, hjelpeløshet nettopp av å være ulykkelig. Det er avgjørende hvordan vi ser på disse erfaringene, om vi lærer å anse dem som en del

av vår vei. I den grad dette lykkes for oss, kan vi legge merke til hvordan våre ønsker og viljesimpulser forvandles. Livet blir kanskje ikke straks til en ønskekonsert, men vi kan komme i større harmoni med vårt skjebneforløp.

Kristus Jesus lover dagen før døden på Golgata sine disipler: "Dersom dere ber om noe i mitt navn, så vil jeg gjøre det." (Joh.14,14). For å kunne oppleve sannheten i disse ord, er det bra om man kan besinne seg på hva det kan bety å be i hans navn. Hvor mange hverdagsønsker ville det ikke være utelukket å legge frem i hans navn? Hva kan jeg virkelig ønske og ville, når jeg ber i Kristi vesen og kraft? Forvandler ikke enhver bønn seg til den tredje bønn i Fadervår, når den forener seg med Kristus? Kanskje ligger der fullendelsen av vårt kunstnervirke i schillersk forstand, at vi blir så fri fra oss selv, at vi overfor enhver skjebneutfordring ikke av resignasjon eller svakhet, men i fullstendig indre våkenhet og aktivitet, kan be: Skje din vilje.

Christward Kröner, f. 1963, prest i Berlin

Oversatt fra Die Christengemeinschaft 7-8 / 2024 av Kjersti Kløften

Å leve med evangeliet av Martin Merckens

*“Salige er de som bringer fred inn i verden,
de skal kalles Guds sønner.” (Matt. 5,9)*

Denne setningen fra Matteusevangeliet leder blikket til et mulig utviklingsmål for mennesket, nemlig å bli en Guds-sønn. Dermed dras oppmerksomheten også mot Johannes-prologen, hvor det heter: ”De som tok imot det (lyset), var født av Gud, var Guds barn.” (Joh. 1,13). Den som er født av Gud, står på en annen måte inne i verden enn et menneske som i større grad drives av uforvandlede drifter og begjær eller av et ulutret sjeleliv. Når Mikael med sine engler drar til kamp mot motstandermaktene (se Åpb. 12), handler det i utgangspunktet slett ikke om mennesket, men det finner sted en betydningsfull adskillelse; motstanderen blir styrtet til Jorden og raser der blant menneskene, men i himmelen er seieren vunnet ved Mikael. Men hvordan stedfester vi himmelen? Det finnes en himmelssfære som vi bare kan finne på Jorden. Ved død og oppstandelse er den innlemmet i Jorden. Porten til dette himmelske livsområdet er det egne sjelelivet slik det manifesterer seg i vår tenkning og vilje, som stiller seg fredfullt til verden. Dette å-bevege-seg-fredfullt-i-verden er en kraftkilde, ikke bare til å legge under seg motstanderne i den egne sjelen, men også til å bringe fred inn i de sammenhenger hvor man tar på seg ansvar i livet. At dette er forbundet med en overutfordring, skal ikke hindre oss i å utvikle oss i denne retningen.

Fra Die Christengemeinschaft 10/2024, oversatt av Kjersti Kløften

Ordet av Olaug Helene Mydland

I foredraget «Ordet som terskelopplevelse» på Nordisk Seminar 21. januar 2025, hadde jeg notert i boken min: «Sakramental samtale: ord-sfæren» og «Hvordan ord virker og ikke virker på oss». Jeg ville se nærmere på dette.

I Steinerbarnehagen hvor jeg arbeider, har jeg ansvar for å fortelle til mine kollegaer om bakgrunnen for årtidsfestene, og 20. mars fortalte jeg om bakgrunnen for påskefesten. Etterpå ble det en livlig samtale som gikk på at flere av oss hadde et sterkt ønske om å studere antroposofi sammen. To bøker ble nevnt, Steiners bok: «Barnets opdragelse set fra åndsvidenskabens synspunkt» (dansk utgave). Den andre var «Dyderne i årsløbet. Sjælens forvandlingskræfter.» (også dansk utgave). Men hvordan vi skulle få avsatt tid til det, var verre. Kollegiemøtene var fullbooket av saker fram til sommerferien, og å studere på fritiden ble hengende i løse luften. Da jeg vel hjemme så i min utgave av «Dydene», så jeg at boken begynner i april, men egentlig enda noen dager tidligere, dersom vi ser på stjerne-tegnene i hver måned. «April-dyden» begynner da 21. mars, og er i Værens tegn. Dyden var ydmykhet som kan bli til en ny dyd: offerkraft. I og med at så mange var interessert i at vi skulle få til å studere sammen, tok jeg meg den frihet å fortelle per mail at første dyd begynner nå, og de som ønsker å fordype seg i dydene, kan det. Så ser vi i neste omgang hvordan vi kan få til å møtes. Jeg opplyste hvilken dyd vi kunne begynne med som var «ydmykhet blir til offerkraft». Flere av de ansatte har boken, da denne er blitt benyttet i studie for noen år tilbake. Det jeg opplevde under samtalen

på kollegiemøtet kvelden 20. mars, vil jeg sammenligne med å sitte rundt et varmt leirbål. En god varme oppstod i våre ord.

8. april var jeg på et foredrag på Steinerskolen. Det var i regi av foreldrene på skolen, men ikke antroposofisk. Overskriften var: «Fra prestasjonsjag til menneskeverd – Kommunikasjon som styrker barns selvfølelse og motstandskraft.» Videre i innkallelsen stod det: *«Språk har makt! Hver setning vi former, bærer muligheten til å inspirere, motivere og styrke. Vi opplever et samfunn med et stort fokus på prestasjoner. Dette fører til at mange barn og unge tidlig begynner å måle sin egenverdi i sammenheng med prestasjoner. Har vi et rikt språk for å bygge menneskeverd? De fleste av oss kan benevne mellom 7 og 12 egenskaper. Det finnes 100! Når vi begrenser oss til et snevert vokabular, fanger vi bare en brøkdel av menneskets sanne verdi.»*

Foredragsholderen og hennes kollega hadde utviklet en kortstokk med 77 kort som de kaller «Anerkjennelsesord». Flere av disse egenskapene i kortstokken ser jeg kan kalles dyder, bl.a. det å være ydmyk, sindig, utholdende, standhaftig, medfølelse og høflig. Denne kortstokken ble brukt på offentlige skoler rundt om i landet for å bevisstgjøre seg betydningen av alle disse 77 egenskapene. Egenskapene skulle hjelpe elevene til å sette ord på hva de opplever som positive egenskaper hos sine medelever, i stedet for å si hva de er flinke til. Det ble fortalt om en elev som fikk anerkjennelse for sin spesielle egenskap av sine medelever. Hun sa at hun kjente det i hjertet. Her er vi kommet frem til noe vesentlig: å kjenne ordene *i hjertet*. Menneskelige egenskaper og dyder finner vi igjen i eventyr og legender.

Og dette har Steinerbarnehagen og Steinerskolen inne i sin pedagogikk. Eventyrene forstås med hjertet. Eventyrene som barnehagebarna hører, synker ned i underbevisstheten, og virker oppdragende derfra. Skolebarnet identifiserer seg med de gode eventyr- og legendeskikkelsene og lengter etter å bli som dem.

Påskeaftenen i år tok jeg frem Selma Lagerlöfs «Kristus-legender» Jeg hadde ikke lest alle legendene hennes, men bladde opp på «Den hellige Veronikas svetteduk». Legendene var på 43 sider, og det var sent på kveld. Jeg leste fort, for jeg ville svært gjerne lese hele legenden i løpet av kvelden. Det var nesten som å være med i fortellingen i virkeligheten! Først i Italia, for så å plutselig være i Jerusalem på langfredag for å møte både Peter, Judas og Kristus, og så tilbake til Italia hos keiser Tiberius som var kjent for å legge tydelig for dagen sin menneskeforakt! Når den 90-årige gamle kvinnen kommer tilbake til keiser Tiberius etter å ha vært i Jerusalem, har hun med sin svetteduk som hun tørket Jesu ansikt med. I denne er det et bilde av Kristi ansikt. Når keiseren studerer dette bildet, blir han dypt grepet. Han føler kjærlighet og medlidenhet, og keiseren blir frisk fra sin spedalskhet. Tiberius sier når han ser på Kristus-bildet: «Du er menneske».

Hans Glaser sier i sin bok «Ödets förvandling, en kunskapsväg» (på s. 78), at den sfære vi bevisst strever mot, er der Kristus virker. Der er også den sfære man begir seg inn i når man utfører eurytmi. Det er også Ordets sfære, og det er det tjenendes sfære.

Broen over strømmen del 4

av F. Herbert Hillringhaus

Store er strømmene av kjærlighet
som gjennomstrømmer deg, o menneske,
Gude-menneske!
Lysets og kjærlighetens Fader,
hersker over døden er Du, og roen.
Umåtelig er Din makt – Du gav meg av den.
Og jeg erkjenner nå helt Din makt, som våker.
Nå kan jeg bestå selv når Jorden forgår.
Kun tanken forblir:
Jeg er – Du er!

18. august 1915

Av og til kommer jeg så nær dere at jeg føler dere kroppslig. Jeg kan trykke hånden deres, men dere føler det ikke. Aldri må dere glemme at et dypt bånd av kjærlighet som består mellom mennesker, forblir evig. År har da ingen betydning, ingenting kan skille dem. Livet dere har på Jorden er så kort, sammenlignet med evigheten. Dere har helt andre begreper om tiden, men gjør dere ingen tanker av den grunn: Det finnes ingen adskillelse mellom dem som i livet var forbundet med en dyp kjærlighet.

21. august 1915

I dag var en vidunderlig dag. Jeg hørte musikk, de høyeste, himmelske klanger jeg noensinne har opplevd. Jeg var delaktig, hadde trådene i min hånd og kunne derigjennom føle alt i sine fineste nyanser. Min lengsel etter en gang å kunne oppleve og forene meg med denne musikken var så stor, og nå ble det gitt meg. For meg var det den høyeste

saliggjøring. Alt jeg da følte, er helt ubeskrivelig. Ennå gjennomglødes jeg av de hellige samklanger, og jeg takker det Høyeste for at jeg fikk lov til å dø for å kunne oppleve dette! Jeg vet at dere ikke kan forstå dette, men det er slik.

Også her har jeg av og til triste stunder. Da får jeg alltid hjelp av gode venner som er kommet videre og har lagt slike faser bak seg. De hjelper meg ved å gi meg bønner som jeg kan fordype meg i. Kun bønn på denne måten hjelper her. Noen av disse gir jeg videre til dere for å hjelpe dere.

22. august 1915

Elskede søster! I dag kommer jeg til deg for å takke deg. Strømmen av din kjærlighet som stadig kommer til meg, oppfyller meg helt. Jeg føler hver tanke du sender meg, og jeg hører hver tone du spiller. Jeg er så lykkelig over at dere har overvunnet dere selv. Slik kan jeg være midt iblant dere. Når dere er lykkelige, er jeg hos dere. Deres smerte er uutholdelig for meg, jeg led altfor mye under den i begynnelsen fordi jeg elsket dere alle så mye. Da du kunne beherske dine bekymringer når du spilte for meg, ledet du meg inn i musikkens stille baner, det var så uendelig velgjørende. Disse milde, kjærlige gavene fylte meg med ro som langsomt kom tilbake til meg, etter at jeg hadde gjennomgått det første forferdelige kaoset. Verker som jeg komponerte på jorden, oppføres også her. De er en liten brøkdel av det mektige verket som er så hellig og overveldende at enhver beskrivelse blir umulig. Da jeg så det, forstod jeg hvorfor jeg måtte gå fra dere. Mitt arbeid ventet på meg: Det er den store misjonen jeg ofte talte om. Kunne jeg bare fortelle mere om det, men det ville ikke være forståelig for dere. En gang vil dere selv forstå og føle det. Den tanken gjør meg svært lykkelig. Jeg elsker deg som alltid, din Sigwart.

Det ligger en stor kraft i ethvert menneske, men få bruker den riktig. Det er deres største feil: Deres forfengelighet overskygger så mye, det må man legge bort, kun da kommer man virkelig til målet. Jeg vet at det er svært vanskelig for dere, men dere må likevel overvinne denne svakheten hvis dere vil nå det høyeste. Begynn helt i det små, overvinn dere selv i en sak hver dag, deretter i to saker hver dag, helt til dere ofte tenker på det daglig. Da har dere allerede skapt en viss kraft. Senere må dere bli klar over det hver gang en tanke oppstår som har sitt utspring i forfengelighet.

Jeg har hørt deres samtaler. Også jeg har nøyaktig de samme følelsene som dere og lengter ofte etter å være fysisk sammen med dere. Det er de eneste øyeblikkene jeg virkelig trenger hjelp, da får jeg bønner og meditasjoner som hjelper meg videre. Etter hvert vil dette ønsket gradvis forsvinne, men det tar sin tid. Ofte lider jeg med dere, selv om jeg ikke sier det. Her er lidelsen annerledes, ikke så intensiv. I det ligger det vanskelige i livet på Jorden, å måtte leve så innestengt i materien. Jeg tror at håpet om å se meg igjen kan gjøre dere roligere. Vi som alle elsker hverandre så høyt, hadde den store lykken å være familiært forbundet med hverandre i dette Jordelivet. Det var første gang vi alle var samlet, noe jeg tror vil gjenta seg, hvis ikke en av oss gjør seg skyldig i noe, men det håper jeg virkelig ikke skjer! Jeg rev av det kroppslige båndet som forbandt oss. Det var svært vanskelig, én av oss måtte en gjøre det først. Nå er det avrevet for den fysiske verden, men allerede veves et nytt, mye vakrere og inderligere enn det som forbandt oss på Jorden. Dette båndet blir med hver død og hvert liv mer inderlig inntil vi er så dypt forenet at verken døden eller livet kan skille oss igjen.

I dette ligger storheten i den pågående utviklingen der kjærligheten er selve midtpunktet. Kan dere nå forstå at alt

annet er lite i sammenligning med denne evig bestående kjærligheten?

Jeg hørte spørsmålet deres: Jeg befinner meg ikke i den astrale verden, heller ikke i Devachan, men på et mellom-trinn. Takket være min interesse for alt det høye i mitt liv på Jorden, er jeg kommet lenger enn mange andre etter så kort tid.

30. august 1915

Gjennom deres overvinnelse av smerten er det nå lagt en grunnsten ved min grav, en grunnsten for et stort tempel for innvielse. Nå kan jeg være helt hos dere. Alt har falt i fruktbar jord, det gjør kontakten med dere mye lettere. Snart kan jeg innvie dere i forskjellige ting, fordi dere arbeider i fellesskap. Dere skaper en kraft gjennom overbevisningen dere har, som tillater meg å meddele ting jeg ellers ikke hadde fått lov til å meddele. Be denne bønnen ved stedet for innvielse:

Stor er verdens Herre som skapte Deg og tok Deg tilbake.

Her står jeg på viet grunn og ber til Deg.

All materie forgår, det himmelske består -

Og Du åpner vingene for å motta Ditt barn.

Hellige tilblivelse, alt er forløsning.

Død kun overgang – alt er oppfyllelse!

Derfor la meg se til Deg, Du som er min Fader,

alt er Din vilje.

Ta meg opp til Deg, åpne Din himmel

Endelig er tiden kommet, og Du min Gud er nær.

Hvor vidunderlig er ikke døden når Du er nær?

Oversatt av Thomas Johansson

En gledens dag på Olsby

av Anne-Marit Bårdseth

ÅPNING AV TO NYE OVERNATTINGSHYTTER

Vi vil med dette rette en storstilt og hjertelig TAKK til alle givere, private og organisasjoner som hver på sin måte har bidratt til realiseringen av de to nye, flotte overnattingshyttene på Olsby! Mange, mange menneskers trofaste og generøse bidrag, store og små, gjorde det mulig å få ferdigstilt hyttene til Olsbys 40-årsjubileum 29. – 31. mai 2025.

En høytidelig grunnstensseremoni, ledet av Odd Lindbråten, samlet mange mennesker på tunet denne vakre forsommerdagen Kristi Himmelfart 29. mai.

Naboer, ungdomsledere og tilreisende fra fjern og nær fikk oppleve noe av historien til Olsby, betydningen av gården som en plass for alle, dagens virksomhet og visjoner for fremtiden. Aller først ble det foretatt en liten prisutdeling til Daan og Hilde Ente, to ildsjeler som har stått på gjennom hele byggeperioden: Byggeleder, maling av hyttene utvendig og innvendig, snekring av senger og syng av gardiner.

Grunnstensseremonien ble innledet og avsluttet med *Olsbybells*, en uroppførelse av Malte Winjes komposisjon for håndklokker, stemningsfullt fremført av Blåklukkene under ledelse av Laura-Marie Rueslåttén. Deretter fulgte en spennende skildring av områdets unike betydning i åndshistorien av Knut Dannevig.

Arkitekt Jacob Slettevold berettet om hyttenes idé, innhold og form og prosessen frem til de vakre hyttene som ble innviet og tatt i bruk i dag. Finn Einar Kollstrøm fra Hagens forening fortalte om inspirasjonen til å gi foreningens midler i sin helhet til prosjektet, en storslått og fri gave.

Berlestiftelsen sendte en skriftlig hilsen med ønske om stedets fortsatte utvikling og eksistens. Deretter takket styret i stiftelsen Olsby Marit Johanna Blix hjerteligst for den testamentariske gaven som ga startskuddet til realiseringen av de nye hyttene. Marit var, før hun ble syk, aktivt delaktig i planleggingsprosessen.

Den fysiske grunnstenen var et pentagondodekaeder i kobber, smidd av mestersmed Ola Svensson. Grunnstenen, en tidskapsel, ble fylt av innhold før den ble loddet igjen og kapslet ned i bakken: Et vers av Rudolf Steiner, byggetegningene, ukens nummer av Stangeavisa, en pyritt og flotte malerier av 6. klasse ved Steinerskolen på Hedemarken, et brev med hilsen og underskrifter fra Kristensamfunnets nordiske prestekrets, hilsen fra Berlestiftelsen og Hagens forening og en siste situasjonsrapport fra 4. klasse på Steinerskolen på Nordstrand.

FINANSIERING

Vi ønsker åpenhet om kostnader og finansiering av hyttene og bringer nedenfor et prosjektrengskap. Med dette ønsker styret å gi et godt og etter evne sannferdig bilde av denne siden av saken. Stiftelsen Olsby refinansierte i juli 2024 et lån i Sparebank 1 med 2 mill. for å kunne betale løpende utgifter. Den ekstra lånesummen er ved hjelp av testamentarisk gave og gaven fra Hagens forening tilbakebetalt med 1, 5. mill.

Stiftelsens totallån i Sparebank 1 er pr. 06.08. 25: 1.800.383,-

Utgifter/Kostnader

Oppgrusing av adkomstveg/innkjøring (2022)	131.250
Arkitekttegninger, branntegninger, rammesøknad, ferdigattest	351.250,-
Grunnarbeider, pigging av fjell	381.000,-
GL Bygg.....	4.000.000,-
El-installasjoner, lamper, panelovner...	291.225,-
Maling ute og inne, sengeplattinger, køyesenger, gardiner	100.000,-
Madrasser/overmadrasser/madrassbeskyttere...	50.000,-
Inventar	10.000,-
Uteområde, vei	92.132,-
Ny strømstolpe	<u>21.276,-</u>

Inntekter/Finansiering

Egenkapital	100.000,-
Gaver fra private	300.000,-
Gave fra KIO	600.000,-
Gave fra KIN	500.000,-
Gave fra KIB	300.000,-
Gave fra KIH	150.000,-
Berlestiftelsen	150.000,-
Vennelån KiO	600.000,-
Restlån Sparebank 1 Østlandet	500.000,-
Testamentarisk gave M.J.B	1.228.133,-
<u>Gave fra Hagens forening</u>	<u>1.000.000,-</u>
Samlede inntekter	5.428.133

Ridabu, 6. august 2025

Anne-Marit Bårdseth

Internasjonal ungdomsstevne

av Siri Schultze-Florey

I Polen, i nordvest, ved landsbyen Drezno, ligger en speiderleirplass med egen innsjø. Der var 210 ungdommer og voksne samlet til stevne i Kristensamfunnet. Overskriften var 'Erde, - friedvoll zur Welt stehen', 'Jorden,- å stå fredfullt til verden'. Språket var engelsk og tysk.

Deltagerne kom fra Tyskland, Ukraina, Tsjekkia, England, Irland, Italia, Japan, Canada og Norge.

Temaet ble belyst fra mange hold i små foredrag, i preker og i samtalegrupper. Dagene var rammet inn av Menneskevielsens handling og kultisk avslutning og ellers fylt med sang, dans og lek. De fleste overnattet i telt. Værgudene sendte vind og harde regnbyger og et kaldt vær. Det var godt at samlingssalen hadde en stor, åpen peis og mye ved; sko ble tørket og vi ble varme.

'Det var som en Olsby-leir, bare veldig mye større'. Våre ungdommer fikk oppleve en varm og god stemning og ble kjent med andre, bl.a. fra Dresden og Praha.

Sangferdighetene var svært gode. Det var kjente sanger med gitarfølge. Vi øvet og sang firstemt, bl.a. Pinsemorgen fra Peer Gynt. Det var nydelig å sitte midt i salen og lytte. Det var en stor glede å få reise med fem hyggelige ungdommer og ta dem med ut i verden, hvor de opplevet at Kristensamfunnet lever og at menneskene er åpne og vennlige.

Olsbys godnattsang - Konrad Ulvestad, Tuva Ahlsen, Amy Walker, Thure Böhm (skjult) og Dorothea Tomter

Minneord — Brita Borchgrevink

Født 22. januar 1941 – død 2. Juni 2025

Å se utover fjorden, på lyset og fargene som speiler seg i bølgene, det likte Brita.

Brita var første barn til Fredrik og Augusta. De to drev Astoria hotell i Trondheim. Byen var besatt av okkupasjonsmakten, direktøren måtte balansere hårfint mellom å være gjestfri overfor alle gjester og å være med i motstandskampen. Brita fikk to brødre, Finn og Christian. Familien

fikk hus på Kvilhaugen, og der var det god plass og hage med epletre. Familien reiste på ut av byen til Charlottenlund og Byneset på sommerferie. Farmor Elna var en viktig og kjær person i Britas liv. Hun kom på besøk til Trondheim, og Brita fikk reise til farmor i Oslo da hun ble gammel nok. Det var farmor som tok henne med til Kristensamfunnet, hun ville vise Brita det hun selv var forbundet med.

Fredrik var nær ved å bli tatt til fange av tyskerne, men kom seg unna, bare med en skuddskade i foten. Etter det ble han halt, men den skavanken hindret ham ikke i å arbeide. Han takket ja til å drive hotell Atlantic i Stavanger. Hele familien flyttet dit. Og Brita gikk på Kongsgård skole og snakket stavangerdialekt som de andre. Da Fredrik ville videre til Park hotell Sandefjord, fikk Brita bli igjen i Stavanger for å fullføre skolegangen der. Så reiste hun til

England og Østerrike for å lære hotellfaget. Hun lærte språk og hun lærte å arbeide. Men Brita ville like lite som sin far gå i foreldrenes fotspor. Hun var glad i mennesker og ville lære om menneskelige livsforhold, så hun begynte på universitetet i Oslo og fulgte forelesninger i sosiologi. Willy var forleser, og de to ble et par. De giftet seg, fikk Benedikte i 1968 og Pia i 1970. Britas ønske om å forstå menneskene og behovet for å hjelpe dem, førte henne senere til fysioterapien og Mensendieck-skolen.

Etter at Willy og Brita skilte lag, kom Caspar inn i hennes liv. De flyttet til Trondheim, og Julie ble født i 1985. De var begge to aktive i arbeidet sitt, og ved siden av pusset de opp to hus. Det manglet ikke på oppgaver og arbeidslyst. På fjellet i Trollheimen kunne de få bruke hytten til Britas farfar. Det var et paradys, og de nøt det begge to; sette garn i vannet, koke på vedovn, lytte til stillheten og ta inn utsikten. I 1991 la Brita og Caspar ut på en lengre reise i Europa. Brita skrev på reisen fagboken 'Kunsten å hjelpe'.

Etter ett år på Nesodden i 1993 skilte Caspar og Brita lag, og Brita tok Julie med seg og flyttet til Trondheim. Hun kjøpte leilighet i en tremannsbolig i Møllebakken. Hun var aktiv i foreldrearbeidet på Steinerskolen, tok ansvar for menigheten i Kristensamfunnet og var en god samtalepartner for mange ulike mennesker. Hun kunne lytte og støtte, hun likte arbeidet sitt. Hun har lagt hendene sine på utallige stive skuldre og trette rygger. I 2003 reiste hun til Kristensamfunnets presteseminar i Chicago. Hun fordypet seg i temaene der, og hun var oppmerksom mot medstudentene. Hun var opptatt av språk, kunst, litteratur og musikk, leste kulturnyheterne nøye og hadde alltid en bok ved sengen. Brita fikk Alzheimer i begynnelsen av 70-årene. Hun solgte leiligheten i Møllebakken og flyttet ned til Vår frue menighets aldersboliger i Trondheim sentrum. Som 75-

årig sluttet hun helt i jobben som fysioterapeut. Det var en stor overgang for henne, men i flere år etterpå kunne både naboer og sykepleiere få behandling av henne når de ønsket det. De siste tre årene av livet bodde hun på Kystad helse- og velferdssenter.

Nå kan Brita leve i lyset i den åndelige verden.

Siri Schultze-Florey

Minneord — Theodora Hjertholm

Født 06.05.1930 - død 06.07.2025.

Theodora, eller Doke som hun ble kalt, ble født i Utrecht i Nederland, en by som ligger omtrent midt i landet. Da hun var fire år, flyttet familien til Haag. Hun var attpåklatt og hadde tre søsken; Beppie, den eldste søsteren, og tvillingene Bob og Jan. Barndommen huskes som en god tid for Doke, og hun følte seg elsket av sin familie. På skolen var hun

et sjenert barn, men likte å opptre med dans og sang. I slike tilfeller var ikke sjenansen lenger noe problem. I Haag bodde familien i en stor leilighet ikke langt fra kysten. Strandlivet på de brede nederlandske sandstrendene preget sommeropplevelsene. Den 10. mai 1940 rykket tyskerne inn i Nederland. Doke var da ti år gammel. Det å høre den mørke duringen av bombeflyene over husene og se skarer av tyske fallskjermjegere som ble sluppet ut fra fly, var en skremmende opplevelse. De hørte også nedslag av bomber i nærheten. Etter fem dagers kamp kapitulerte Nederland. Ved ni års alder våkner barn opp for verden omkring seg, og det var nok en traumatisk opplevelse med krigen. Faren var offiser i ingeniørvåpenet og ble våren 1942 tatt til fange og ført til Tyskland. De to første krigsårene bodde familien

fremdeles i Haag, men ble så beordret ut av leiligheten. Det ble også rundt 150.000 andre, da tyskerne bygget Atlanterhavsvollen langs kysten. De flyttet til Hierden, hvor venner av familien stilte sitt sommerhus til disposisjon. Hierden var et bondesamfunn i den sentraløstre delen av Nederland. Her brukte innbyggerne ennå folkedrakter til hverdags, og Doke elsket naturen med sine skoger og lyngheier. Her kunne Dokes mor bytte fine lakener mot mat. Menneskene tok vare på hverandre i bondesamfunnet, og familien fra byen ble godt mottatt. Doke lærte seg selv å sy under krigen ved å sy om egne og morens kjoler. Senere i livet, inspirert av folkløse, kreerte hun sine egne drakter, vakre kjoler, skjørt og bluser. Tvillingbrødrene, som var 7 år eldre, måtte etter hvert gjemme seg på en av gårdene i området for ikke å bli deportert til Tyskland for tvangsarbeid. Faren ble sendt hjem på grunn av sykdom, men han meldte seg senere til tjeneste for de allierte. All denne usikkerheten må ha påvirket Doke sterkt. Etter krigen flytter familien tilbake til Utrecht, hvor faren forfremmes til oberstløytnant og blir garnisonskommandant for ingeniørtroppen. Doke er nå 16 og tar pianotimer fram til hun er 24. Hun blir nå alene med foreldrene i og med at de andre søsknene drar ut i verden. Som 20-åring begynner hun på en treårig utdanning i Dalcroze Rytmikk ved musikk-konservatoriet i Rotterdam. (Dalcroze er en bevegelsesform for å oppøve musikalsk følsomhet). Her får hun også undervisning i harmonilære og kontrapunkt. I løpet av denne tiden treffes søsknene jevnlig for å musisere sammen, da samtlige er utøvende på instrumenter.

Når hun er 21, besøker hun sin bror Bob som bor i Oslo. Sammen med ham reiser de og besøker Bobs romkamerat

og venn Endre B. Hjertholm, som har sommerjobb i Ulvik i Hardanger. I Ulvik går de turer i fjellet sammen og reiser siden gjennom Hardanger til Bergen og til Endres foreldre. Disse bor på Hop og har en praktfull eiendom med den flotteste hage. Etter at Doke har reist hjem til Nederland, kjenner Endre et savn etter henne, og det første av mange brev skrives. Det blir til en fast brevveksling mellom dem. De skriver på engelsk, men går raskt over til sine egne språk for å lære dem å kjenne av hverandre. De besøker hverandre i feriene. Når Doke er 24 år og ferdig med utdanning og praksis, flytter hun til Oslo for å være i nærheten av Endre. Hun arbeider som hushjelp, mens Endre tar siste år av sin femårige arkitektutdanning. De bor ikke sammen, men treffes og går turer, og Doke har store opplevelser med skjønnheten i den norske vinteren. Det å arbeide som hushjelp var ikke så enkelt for en som i oppveksten var vant til et hjem med hushjelp og egen sjåfør med tjenestebil. I tillegg var det en utfordring å lage norsk mat. Doke og Endre gifter seg sommeren 1955 i Bergen. De er da begge 25 år. Årene som kommer, preges av at Endre tar med seg Doke alt etter hvor han får arbeid. De bor en stund i Helsinki før de flytter tilbake til Oslo, og der fødes deres første barn, Beate, i 1957. I denne tiden bor de på Smestad hvor Endre dyrker grønnsaker, og hvor de høster fra frukttrær og bærbusker i hagen. Etter hvert flytter de til Stavanger, og der kommer Bjarne til verden i 1961. Samme høst reiser Endre til Birmingham i England for å utdanne seg i by- og regionplanlegging, da det er behov for dette i Norge. Utdannelsen tar ett år, og imens bor Doke og barna delvis hos Endres foreldre, og hos hennes i Nederland. I løpet av denne tiden begynner hun å lese antroposofi, som hun blir

kjent med gjennom sin bror Bob. Dette blir veldig viktig for hennes liv.

Endres studier fører til at han får tilbud om en arkitektstilling ved Institutt for by- og regionplanlegging på NTH (nå NTNU) i Trondheim. Han aksepterer, og de flytter i 1963 til Nardosletta ved høyskolen. Arbeidet består hovedsakelig av undervisning. Deres tredje barn, Bettine, fødes her i 1965. På bakgrunn av Dokes interesse for antroposofi søker hun seg etter hvert til miljøet som planlegger en Steinerskole i Trondheim. Bettine blir elev i første klasse ved denne fra og med dens oppstart i 1972. Doke bidrar til Julemarkedet med blant annet dukketeater. Hun deltar i den antroposofiske gruppen og går i Kristensamfunnet. Barna lærer tidlig å musisere og blir «drillet» av Doke. Beate og Bjarne spiller fløyter, Bettine cello og Doke klavér. Denne kvartetten utvikler seg etter hvert til å spille mer og mer barokkmusikk og får kontakter og undervisning, blant annet med det internasjonale barokkmusikkmiljøet som kommer til byen. Hun og barna opptrer ofte med musikk til arrangementer innenfor det antroposofiske miljøet.

Forholdet til svigerfamiliene var godt, og foruten jevnlige besøk hos Endres foreldre i Bergen reiser Doke og familien ofte på besøk til Nederland. Til jul er Dokes foreldre stadig på besøk i Trondheim, da de likte å oppleve den norske vinterstemningen. Doke trives som hjemmевærende husmor og med arbeidet med barna. I tillegg til det vanlige husarbeidet vever, strikker, og spinner hun og har alltid noe på gang. Imidlertid skal det etter hvert vise seg at Endre og Doke gradvis vokser fra hverandre. Forholdet blir ytterligere anstrengt når det viser seg at Endre utvikler Alzheimers

sykdom. Alzheimers i tidlig alder var ganske ukjent den gang, og det var mye forvirring rundt hva som skjedde med Endre før han fikk den endelige diagnosen. Det offentlige bidro ikke med hjelp, og det ble umulig å leve tett sammen med ham da sykdommen skred frem. Det var ikke lenger mulig for Doke å ta seg av Endre, og hun ble av fagpersoner anbefalt å forlate ham. Dette ble spranget som gjorde at Doke reiste sammen med Bettine til Emerson College i England, der Beate allerede var i gang med sin utdanning, og der Dokes bror Bob bodde nær ved. Bjarne og hans kjæreste, Ingrid, tar seg av Endre en periode, fram til han får en midlertidig plass på Jøssåsen Landsby, hvor Bjarne tidligere hadde arbeidet som sivilarbeider.

I England studerer hun Werbecksang og komposisjon og lærer seg å spille på lyre. Til sammen var hun 2 ½ år i England, men reiste i perioder tilbake til Norge for å ta seg av Endre. I 1986 sier Jøssåsen at de ikke lenger klarer å håndtere situasjonen med ham. Hans bror Helge klarer imidlertid å skaffe ham en plass på et sykehjem i Bergen. Doke besøker ham regelmessig inntil Endre dør sommeren 1991, 61 år gammel.

I 1988 avvikles Trondheimsperioden. Bjarne og Ingrid har flyttet til Son året før, og det var naturlig for Doke å finne et sted nær dem. Hun flytter inn i det nærmeste nabohuset, og her skulle hun ha sitt hjem de siste 37 år. Beate er litt inn og ut, men blir etter hvert boende fast hos sin mor. I tillegg har Bjarne og Ingrid fått en sønn som gjerne kommer på besøk hos bestemor. I denne perioden underviser Doke litt piano, hun leser mye, er opptatt av astrologi og strikker. Hennes hund, Shelley, kommer også til og blir en kjær venn

for henne. Hun og Beate produserer mye sammen og har glede av hverandres selskap innenfor det kreative.

Doke arrangerer ofte turer med venner og slektninger. Mange ferieturer med Bjarne og Ingrid ble det også. I 2019 reiser alle i familien på Dokes initiativ til Nederland. Hun gjenser steder hun bodde på under oppveksten og ønsker å vise dem til sine barn. Dette var den siste store og viktige reisen for henne, og på bakgrunn av helsetilstanden et krafttak. I de senere årene er Doke en del syk. Hun må gjennom brystkreftoperasjon og har to opphold på Vidar-klinikken i Järna. I tillegg faller hun og brenner lårhalsen. Etter hvert utvikler hun Parkinsons sykdom. Hun begynner å høre svært dårlig og kan ikke lenger holde på med musikken, og til slutt kan hun heller ikke drive med håndverk. Dette gjør henne nedstemt. Heldigvis har hun Beate boende som kan hjelpe henne, og som etter hvert blir helt uunnværlig. Bettine kommer også regelmessig på besøk, og Bjarne bor jo nær og er også til stor hjelp. Slik kan hun få bli boende hjemme helt til det siste. Doke sovner stille inn en sommerdag. Det er varmt vær ute, men vinden beveger gardinene i rommet der hun ligger. Solen skinner og det er mye lys, akkurat slik hennes vesen kunne oppleves. Doke fremstod som en svært vennlig sjel med et fint, kultivert sinn, en kunstnersjel med en dyp og enestående sans for det vakre både som musiker og som kunsthånd-verker. Hennes favorittkomponist var J. S. Bach, og hun ønsket at hans musikk måtte bli fremført i hennes bisettelse. Dette ble tatt hånd om av Bettines kjæreste Bjørnulf, som selv ønsket å bidra med nettopp dette, da han følte et nært slektskap med Doke.

Daan Ente, Bettine Hjertholm, Bjørnulf Dyrud

Gravferder

Brita Borchgrevink

- Født 22.01.1941, Trondheim
- Død 02.06.2025, Kystad Omsorgsenter
- Siste olje 01.06 2025, Kystad Omsorgsenter
- Utsigning 04.06 2025, Svanholm Seremonirom
- Bisettelse 13.06 2025, Leira Kapell

Otto Krog

- Født 2. oktober 1936
- Død 20. juli 2025, på Jevnaker
- Siste olje 30. juni
- Bisettelse 24. juli, Randsfjord kapell
- Minnehandling 26. juli, Mikaelkirken
- Minnestund planlegges til høsten

Gillian Lorentsson

- Født 10. januar 1952
- død 3. juni 2025, Hamar
- Bisettelse 13. juni 2025, St. Torfinn kirke, Hamar

Theodora (Doke) Hjertholm

- Født 06. mai 1930
- døde 06. juli 2025
- Bisettelse 14. juli 2025, Mikaelkirken
- Minnehandling 19. juli 2025, Mikaelkirken

Menigheter

Kristensamfunnet i Bergen, John Lunds plass 1,
5007 Bergen. bergen.kristensamfunnet@gmail.com

Svenn Olav Kalvø, Eidsvågveien 21 B, 5101 Eidsvågneset.
917 33 333, svennolav@gmail.com

John Rawcliffe (pensjonist), 905 53 065,
john.rawcliffe@gmail.com

Kristensamfunnet i Oslo, Mikaelkirken,
Oscarsgt. 84, 0256 Oslo. post.kio@kristensamfunnet.no

Kristine Høiland, Holmboes gt. 6B, 0357 Oslo
901 04 937, krishoei@online.no

Daan Ente, 484 43 975, ente.daan@gmail.com

Kristensamfunnet i Hamar og Mjøsområdene

Daan Ente, Vardebergvegen 474, 2337 Tangen
484 43 975, ente.daan@gmail.com

Kristensamfunnet i Trøndelag,
Prinsensgt. 53, 7011 Trondheim.

Siri Schultze-Florey, Henrik Ourensvei 3, 7069
Trondheim, 476 00 635, siris-f@hotmail.com

Markus Schultze-Florey, Henrik Ourensvei 3, 7069
Trondheim, 909 84 725, markussf@online.no

Kristensamfunnet i Stavanger

Siri Schultze-Florey, Henrik Ourensvei 3, 7069
Trondheim. 476 00 635, siris-f@hotmail.com

Markus Schultze-Florey, Henrik Ourensvei 3, 7069
Trondheim. 909 84 725, markussf@online.no

Kristensamfunnet i Norge - www.kristensamfunnet.no

Omslag: Arnkjell Ruud, Maleverkstedet Vidaråsen

Foto: Nils Langeland

Neste frist for innlevering 8. november 2025

Lay-out: Gry Veronica Alsos

Ansvarlig redaktør: Siri Schultze-Florey